СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 288. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 11-го грудня 1940. No. 288. Jersey City, N. J., Wednesday, December 11, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЩЕ НЕМА САБОТАЖЕВОЇ АКЦІЇ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — На зборах американської промислової ради виголосив промову представник голови Федерального Бюра Інвестиґацій, Е. Там, та сказав, що неправдою є, начеб в Америці під теперішню пору відбувались хвилі саботажевих вчинків, виконуваних „пятою колюмною". Ці випадки, як вибухи в виробах пороху та динаміту, є зовсім зрозумілим явищем, звязаним із побільшеним виробом вибухових матеріялів та з приучуванням нових робітників, яких фабрики приняли на працю. Тому треба охоронятись перед гістерією, яка опановує американську суспільність відносно боротьби з „пятою колюмною". Але, перестерігав Там, „пята колюмна" таки існує і вона готовиться до саботажевих вчинків. Та покищо вона не дала приказу їх виповнювати. Там далі пояснює, чому його Бюро мусить потайки робити свою роботу, а не давати їй такого розголосу, який дають інші комітети. Бо тайним шляхом аґенти Бюра можуть слідкувати за можливими шкідниками і за їх співробітниками. Завданням аґентів є розкрити цілі гнізда можливих шкідників, а не робити наганки на невинних людей.

НЕ ТРЕБА ПОБІЛЬШУВАТИ РОБУЧИЙ ТИЖДЕНЬ.

ВАШИНҐТОН. — Перед представниками організованого робітництва, пані Перкинс, секретарка праці, виголосила доклад, та сказала, що в Америці під сучасну пору не треба побільшувати робучий тиждень. Деякі промисловці нарікають, що внаслідок короткого робучого тижня не можна виконати пляну зброєння і Америка відстає в зброєнні подібно, як це було в Франції перед війною. Та ці нарікання не мають основ, говорила пані Перкинс. Бо в Америці дозволено фабрикам працювати і по 24 годин на тиждень; також робітникам дозволено працювати кілько вони хочуть, тільки власники фабрик мусять по 40 годинах на тиждень заплатити півтораразову нагороду. В Франції було цілковито інакше. Там був сталий 40-годинний робучий тиждень і ні робітникам, ні фабрикам не вільно було працювати довше, як 40 годин на тиждень, говорила вона.

ПРОТИЛЕТУНСЬКІ ЗАТЕМНЮВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Військові власти переводили першу пробу затемнювання бруклинських будівельних доків, на випадок війни. Пробу переведено між першою і другою годиною вночи. Перша проба не дала бажаних наслідків. Бо хоч доки зникли в нічній темряві, але сусідні доми і освітлені мости, так виразно зарисували цілу околицю, що ворожим літакам не важко булоб знайти і доки. Тому на чергову пробу власти звернуться до всіх сусідних будинків, щоб також стемнили всі свої світла.

ЗАСУДИЛИ КОМУНІСТА ВИКЛЮЧНО ЗА КОМУНІЗМ.

ОКЛАГОМА СИТІ. — Перший раз в Америці суд засудив місцевого діяльного комуніста, секретаря комуністичної партії стейту Оклагома, Алана Шова, на десять літ тюрми виключно за приналежність до комуністичної партії. Дотепер комуністів засуджувано за комунізм лиш тоді, коли вони поповнили також якийсь проступок проти існуючого ладу. Тепер засудили Шова виключно за сам комунізм. На суді читано писання Леніна, Маркса, Сталіна і стверджено, що коли хтось ті писання визнає, він поповнює злочин супроти теперішнього ладу в Америці.

УШКОДЖЕНО КАНАДІЙСЬКИЙ КОНТРТОРПЕДОВЕЦЬ.

ОТАВА. — Уряд повідомив, що канадійський 1,330-тоновий контрторпедовець „Саґвеней" є тяжко ушкоджений в боротьбі з ворожою субмариною. Він конвоював торговельні кораблі до Англії і в ірляндських водах, які густо навіщені німецькими субмаринами, був змушений звести боротьбу з одною субмариною, в якій зістав поцілений торпедою. Згинуло при тім 22 моряків і 18 було поранених. Чужа субмарина була влучена щонайменше одним вистрілом. „Савґеней" приволікся до порту власними силами.

ЗА ДОБРУ ДІЄТУ.

БОЛТІМОР. — Перед американською фармерською федерацією виголосив доклад професор біохемії, д-р Е. МекКолум і сказав, що фармерські жінки мусять добре уважати, який корм дають своїм родинам. Бо часто лучається таке, що внаслідок недобірного корму родина стає невідпорна на ріжні недуги. Він говорив, що помилку нині поповнюють жінки, коли в прохарчуванні родини уживають занадто багато цукру і сереалій. Треба уживати більше молока, яєць, мяса, листкових зелених ярин.

ПОВОРОТ АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЄННОГО ЕКСПЕРТА З ЕВРОПИ

В той час, коли уряд далі застановляється над фінансовою поміччю Англії, департамент стейту заявив, що покликає назад до дому свого військового аташе в Лондоні, генерала Лі, який в Англії слідкував за перебігом війни та є найбільш компетентним сказати, які можливости на вигру має Англія. Генерал Лі поверне якраз на той час, коли президент Рузвелт поверне зо своєї поїздки по Карибійським морі. Уряд хоче мати першорядні інформації відносно положення в Европі, заки рішиться на якісь важні потягнення. В тій цілі департамент війни вислав до Франції полк. Доновена, щоб також і від нього довідатись про положення в Европі.

РОЗМОВИ З БРИТІЙСЬКИМ ФІНАНСОВИМ ПРЕДСТАВНИКОМ

Розмови з британійським фінансовим представником, сером Фридериком Филипсом, а секретарем фінансів Морґентавом, відбуваються далі. Але, як заявив Морґентав, уряд ще не прийшов до якогось рішення і розмови далі мають виключно інформативний характер. Морґентав далі заявляв, що дотепер Англія ще не внесла жадного прохання на уділ їй позичок.

ПЛЯНУЮТЬ СПИСОК МАЙНА

Департамент фінансів виробляє пляни, на основі яких списуваноб все національне майно, та примусово притяганоб його до служби на користь держави. Секретар Морґентав заявив, що це несправедливо вимагати від одного чоловіка примусово служити в армії за за платою $30 місячно, а від другого не вимагати бодай матеріяльних жертв. В першу чергу „список майна" зачнеться від того, що будуть відповідно оподатковані ріжні державні бонди. Деякі люди вложили в державні бонди великі суми. і тепер дістають відсотки від тих сум не журячись податками.

РУЗВЕЛТ ГОВОРИТИМЕ ПЕРЕД КЛЮБОМ ЖІНОК

Президент Рузвелт цього року перший раз говоритиме перед жіночим журналістичним клюбом. Також перший раз він не буде говорити на бенкеті „Ґридайрен Клоб", до якого належать найпередовіші американські журналісти.

ІТАЛІЙЦІ ПОТЕРПІЛИ НЕВДАЧУ В ЄГИПТІ

Американські кореспонденти подають з Єгипту, що британійська команда спробувала пізнати, чи часом італійські невдачі на грецько-італійськім фронті не відбились на моралі італійських військ в Африці. Зокрема ходило про ті війська, що вже ввійшли з Лібії на єгипетську землю, але від довшого часу далі не ідуть, а зосередоточились в околиці Сіді Барані, вздовж морського побережа. Несподіваний британійський напад над ранком мав повний успіх. У руках британійців опинилось до 1,000 італійських полонених. Командуючий італійськими частинами зістав вбитий, а другий з ряду попав у полон. Боротьба тривала цілий день. Дехто припускає, що цей британійський напад був початком більшої офензиви.

ЧЕТВЕРТИНА АЛЬБАНІЇ ПІД ГРЕЦЬКОЮ ВЛАДОЮ

Грецькі війська посуваються далі. І то в напрямі пристані Вальони, яка має надзвичайно велике значіння для італійців. Догадуються, що під Вальоною прийде до рішального бою. Тепер є вже четвертина Альбанії в грецьких руках, себто яких 3,500 кв. миль, а під Вальоною вирішиться остаточно дальша судьба цілої Альбанії. Це Італія добре знає. І тому, треба надіятись, що незабаром зачнеться головна битва. Виявляється, що Арґірокастрон, що є тепер у посіданню греків, є військовим осередком першої якости. Тут є найкраще летунське поле в цілій Альбанії.

НЕ БУДЕ НІЯКОЇ ОПОЗИЦІЇ З БОКУ БАДОЛІЯ

Таке заповідають з Риму, щоб розвіяти поширені поголоски, що уступивший маршал Пієтро Бадолію береться формувати опозицію, звернену проти теперішнього фашистського режиму. Преса пише про „сердечну розмову", що мала відбутись між Мусолінієм і Бадолієм.

АНГЛІЙСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ АРЧИБОЛД ВЕЙВЕЛ ПРИЗДИТЬ ДО ГРЕЦІ НА ДОПОМОГУ ГРЕКАМ.

ЧИ ПРИЙДЕ ДО ВІЙНИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ З ЯПОНІЄЮ?

ТОКІО. — На це важне питання відповів чужинецьким кореспондентам японський міністер заграничних справ Мацуока. І заявив, що до війни Злучених Держав з Японією може прийти, але тоді, колиб Злучені Держави заатакували Німеччину. Згідно з ввимогами „потрійного союзу", Японія вважалаб тоді своїм „святим обовязком" стати по стороні Німеччини. Але це наступилоб доперва тоді, колиб вона була переконана, що Злучені Держави не були спровоковані, себто не були нападені. Далі міністер це відповів, що Японія мусілаб взяти „під дуже серіозну розвагу" теж і таку ситуацію, яка повсталаб, колиб Злучені Держави вислали свої воєнні кораблі до Сінґапур, як до своєї воєнної бази.

Японія хоче мира, каже Мацуока.

Американські кореспонденти передають розмову зо згаданим міністром в такий спосіб, що видно, що привязують до неї велику вагу. Кажуть, що Мацуока підкреслював, що Японія ввійшла до „потрійного союзу" в тому переконанню, що тим спиноє поширення війни, а зглядно припинює американську участь у війні. Цей договір каже ясно, де стоїть Японія. І тому тепер виходить на таке, що коли Злучені Держави і Японія будуть пильнувати своїх справ і брати речі холодно, то до поширення війни не прийде. Зокрема не прийде до війни між Японією і Злученими Державами. Далі міністер заявив, що він переконаний, що в будуччині буде можна Японії поговорити зо Злученими Державами „на розум" і вирівнати ріжниці. Японії, казав міністер, іде про те, щоб могла спокійно торгувати. Вона не хоче підбивати чужі краї й угнетати чужі народи. Її цілі є наскрізь економічної натури.

Не хоче наслідувати захід.

Мацуока казав далі, що й в Японії є багато таких, що вчились в Европі й виховані на „західній культурі", себто „на захланности, підбою і гнеті". Та Японія, казав він, хоче держатись „своєї власної старини". Тому противиться гнетови і є за те, щоб кожний нарід сам рішав про свою долю. Він теж запевняв, що Японія не хоче підбивати Китай, але її щирі заміри „пізнає світ доперва за яких 100 літ". Вона хоче жити з Китаєм — як рівний з рівним. Він висказав ще думку, що згодом, пізніше, прийде до порозуміння з ген. Ченґ Кайшеком, а про американську позичку Китаєви висказався в такий спосіб, що вона продовжить війну.

В АНГЛІЇ ДАЛІ ЗА ДОПОМОГУ КИТАЄВИ.

ЛОНДОН. — Промова японського міністра заграничних справ Мацуоки до заграничних журналістів у справі становища Японії до Китаю і Злучених Держав, не зробила ніякого особливого враження. Уряд рішений дати Китаєви якнайбільшу допомогу, в порозумінню зо Злученими Державами.

ПАПА ДОДАЄ ФРАНЦІЇ ОТУХИ.

РИМ. — Папа приймав нового французького амбасадора Леона Берарда, призначеного до Ватикану. Берард заявив Папі, що Франція, що завелась на „земській допомозі", звертається тепер до шукання помочі деінде, в певніщім джерелі — в Бозі. У відповіди на те Папа дав вираз своїм почуванням глибокого смутку ізза того, що сталося з Францією. А потім запевнив, що Господь возьме цілком певно французький нарід під свою особлившу опіку.

СТРІЛЯНИНА В „ТАБОРІ НЕПОЖАДАНИХ".

КАЇРО. — В концентраційнім таборі в Синайській пустині вбито 7 інтернованих, а 9 ранено. Вязні кинулись на сторожів. Тоді ті почали стріляти. В таборі є до 4,000 осіб, інтернованих у звязку з війною.

УСУНУЛИ „ПРАКТИЧНУ АРИТМЕТИКУ".

КАЇРО. — Міністерська рада видала розпорядок, яким наказала усунути з єгипетських шкіл підручник аритметики, написаний італійцем Кантардо Баффі. В розпорядку сказано, що в тій книжці розвязується рахункові проблеми в такий спосіб, щоб „ширити фашистську пропаганду і виправдувати італійські імперіялістичні заміри, звернені проти Британії й Франції".

БРИТІЙСЬКИМ ПОЛОНЕНИМ ПОВОДИТЬСЯ ДОБРЕ.

ЛОНДОН. — Таке дозволила цензура опублікувати про британійських полонених в Франції й Бельгії, згідно з тим, що заявили два швайцарські лікарі, делегати Міжнародного Червоного Хреста, що ввідали шпиталі і табори полонених. Німецькі ранені й британійські є трактувані нарівні.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністраціі 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідае.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДРІБНИЙ БИЗНЕС У НЕБЕЗПЕЦІ

Допис гр. Платона Стасюка в останньому числі „Свободи" заслугує на ближчу увагу українських бизнесменів в Америці. Вказує він у ньому на небезпеку, яка грозить нині дрібнішому бизнесові, передовсім торгівлі споживчих товарів від певних форм бизнесової орґанізації.

Одну з тих форм бизнесової орґанізації, так званий ланцюховий бизнес, всі вже добре знають. Є це звязок дрібних щоправда крамниць, повязаних разом в одну цілість. Їх економічна сила в комбінації. Такий „ланцюх" може давати велитенські замовлення й через те ощаджувати великі суми. Замовляючи цілими ваґонами, а то й цілими поїздами, вони нераз досягають такі користи, що можуть в своїх крамницях продавати деякі товари дешевше, ніж дрібний купець може гуртово купувати.

Останніми часами придумано ще одну новину, а це крамниці зо самообслугою покупців. Покупець заходить до крамниці, вибирає собі самий товари, складає на одну купу, підвозить до виходу, де їх разом опаковують і обчисляють їх ціну. При такім продажу покупці, виконуючи роботу крамничних помічників, цих помічників з крамниці руґують. Правда, такі товарі треба заздалегідь поважити й уставити на полицю, тощо, але таке пакування часто дається виконувати машиново. Отже ця форма подрібної торговлі відбивається важко на цілому фаху крамничних помічників, а обі форми торговлі відбиваються важко на власниках дрібних бизнесів споживчих товарів.

Як можна догадатися, дрібні крамарі не дадуться зїсти без протесту, без якоїсь спроби боротьби. Деякі торговці, що терпіли від ланцюхових бизнесів, таку боротьбу вже здавна ведуть, а деякі з них, як наприклад аптекарі, мали навіть уже в ній певні успіхи. До повного забезпечення одначе все ще далеко.

Забезпека може прийти або дорогою законодавства або дорогою економічної співпраці. Для одного й для другого треба орґанізації. Без порозуміння кожний просто дрібний крамар стоїть перед небезпекою. Мало котрий з них находиться в такому виїмковому положенні, що йому не грозить така небезпека. Як не грозить нині, може легко загрозити завтра. Сказати це треба передовсім про теперішній мент. Кожна війна прискорює всякі політичні й економічні суспільні процеси, а теперішня війна, до котрої Злучені Держави вже дуже причетні, хоча вони війни ще нікому не виповіли, зробить те саме.

Тому порадно було би, щоби дрібні бизнесмени не легковажили собі небезпеки, але напружили всіх сил, щоби придумати й перевести в життя якісь доцільні заходи на рятунок дрібного бизнесу.

Д-р М. Гнатишак.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК НАЦІОНАЛЬНО-ВИХОВНИЧИЙ ЧИННИК

(Для дискусії на тему української сцени в Америці).

(2)

Українці й театр.

Переконання про вагу театру, як національно - виховного чинника, має серед українців таку непохитну історичну підбудову, що ми всі сприймаємо цю тезу як щось самозрозуміле. На початку нашого століття писав про це український письменник Сильвестер Лепкий, батько відомого Богдана Лепкого. В його книжці під заголовком „Театр і народ" читаємо: „багато є річей, що будять почуття національної самосвідомости, що сполучують народ в одну велику і сильну родину. Та понад усе друге ділає в такім напрямі театр, а вже цілo в народу пасивного через злидні, в народу без енерґії та ініціятиви по причині тисячлітнього деморалізуючого гнету". „Овид духа нашого народу, тиснений важкими хмарами, не перепускає зоряного неба, котре пробуджує духа до високих змагань та задушевних бажань. Оці хмари розігнати, цей тягар, гнетючий тягар скинути, це задача наших театрів. Тоді мов у дзеркалі побачить себе нарід у своїх темних та ясних ділах, тоді він порозуміє свої світлі думки і свою бувальщину, що дають одиноке джерело цілющої і живущої води для відродження народу. Театр стоїть найближче поглядової науки, а це тому, що підносячи подобизну життя до образу морального патріотичного, пробуджує критичну силу, навчає й викликує ініціятиву добрих діл, хоч не йде дидактичною дорогою. Якщо греки в цвітучій добі свого історичного життя заняли сучасно найвище становище в загально-людськім поступі, якщо греки, народець, не конче великий і багатий, змогли боротися проти мілiонових азійських армій, якщо греки надали свою культуру цілій Европі, котра до нині, не зважаючи на розмах величніх культурних цілей, мало двигнулася понад рівень клясичної краси та старої правди, — то здається і грецький народній олімпійський театр був перший та найближчий учитель грецького народу... Чи не моглиб і наші театри піднестися колись до світлости олімпійських театрів"?

Те, що 40 літ тому писалося про українські селяснькі театри, можемо нині потвердити майже без змін. Лише що поруч культурного ідеалу античної Геллади і понад цим ідеалом — поставимо ідеал без порівнання вищий і кращий, ідеал національного поглиблення й патосу.

Неменше уваги присвячували театрові також інші українські письменники й культурні діячі. На східніх українських землях, де народній театр довгі часи був єдиною прилюдною трибуною українського слова, театральне життя набрало в XIX. ст. вищих мистецьких форм і ширшого розмаху. Також і аматорські театри по селах чисельно і під мистецьким оглядом стояли високо. Східньо-український аматорський театр міг похвалитися старими, світлими традиціями ось хоч би аматорських полтавських і харківських сцен, на яких працювали такі світочі, як Іван Котляревський і Григорій Квітка. З середовища аматорського театру вийшов теж й архитвір української театральної літератури „Наталка Полтавка". В пізніших часах справа аматорських вистав по селах зацікавила м. ін. знаменитого дослідника селянської психіки Бориса Грінченка. Подібно, як в своїх розслідах про Шевченкового „Кобзаря" на селі, він дав першорядний матеріял до пізнання літературних уподобань і критеріїв українського селянства, — так знову в своїй вартісній праці „Народние спектаклі", яка вийшла друком у Чернигові 1900 року, Грінченко прослідив вплив українського аматорського театру на село і виразно підкреслив ті моменти в поодиноких виставах, які нашому селянинові подобаються чи не подобаються. Ця праця Грінченка хоч ідеольоґічно перестаріла, ще й тепер може чимало помогти орґанізаторам театру при психольоґічному поглиблюванні їхньої праці.

Вкінці ще одним переконуючим доказом на те, яку важку ролю грає театр, як виховний і аґітаційний засіб, є факт, що такі майстри пропаґанди, як соціялісти всякого роду, дуже сильно цікавились цими питаннями не лише практично, але й теоретично. Вже від початків революції в Росії присвячували театрові незвичайно багато уваги. Аґітаційні військові і цивільні театри відіграли там величезну ролю та напевно мали свій вплив на хід подій у горожанській війні на Україні. Також пізніше театр там стояв і нині стоїть у центрі уваги панівної верстви.

В порівнанні з цим усім національний український табор залишався позаду. Зложилося на це багато причин. Перша з них — це факт, що новітній український національний театр ніколи не жив у нормальних умовинах розвитку. Тому ніколи український новий театр і не міг розвитатися так, як театр інших вільних народів. Історія всяких заборон і шикан відома кожному, хто знає бодай трохи долю української культури. Цензурні заборони — це теж окрема сторінка мартирольоґії ії українського театру в межах московської й польської держави в минулому. Важким каменем тяжать на українському національному театрі також незвичайно трудні матеріяльні умовини, серед яких мусять і нині працювати наші театральні ґрупи.

Але це давнє лихоліття нашого театрального життя не повинно нам затулювати очей і серед цих умов не сміємо ні хвилини забувати про величезну національно - виховну місію театру, про яку ясно говорили вже й давніші наші культурні діячі.

Ціль театру безперечно ідеально - моральна й суспільна. Але ця справа не така проста, як здавалосяб на перший погляд, — бо тут входять у гру також мистецькі чинники, без яких театр не сміє обійтися. І розвязка цієї складної проблеми засобів, які в театральній ділянці ведуть нас через мистецтво до кінцевої ідейно-моральної еволюції новітнього театру.

(Дальше буде).

ЧИ ТІЛЬКИ ПРОТИ ЧУЖИХ МОВ?

Як розуміти виступи проти того, щоб могли існувати школи, в яких вчилиб чужинецькою мовою? Таке питання виринає, тут і там, в Канаді. Воно має значіння і для відносин у Злучених Державах. Тому саме звернемо увагу на один такий голос, що був піднесений в провінціональнім парляменті одної з канадійських провінцій. Маємо на думці виступ в леґіслятурі провінції Британська Колюмбія, де виступив проти вживання чужинецьких мов у школах посол Р. Л. Мейтленд, голова консервативної опозиції, що є адвокатом і має титул королівського радника.

Посол Мейтленд говорив на тему повоєнного ладу в Канаді, коли то повернуть до краю ті вояки, що тепер проливають кров в обороні краю. При тому він нарікав, що ще далі існують в Канаді школи, в яких вчать чужинецькою мовою. Казав, що ті люди, що прибувають до Канади, мусять знати, що мають стати громадянами і забути за мрії, що їх звязують зо старим краєм, що піддають їх заграничним впливам. Ще далі згаданий посол сказав таке:

„Дозволю піти далі і сказати, що кожний чужинець, що так не поводиться, заслуговує на те, щоби був інтернований в концентраційнім таборі на протяг війни, а по війні, щоби був відісланий до краю, звідки прибув".

Ось такою промовою представив себе отсей консервативний посол, дарма, що адвокат і до того ще і королівський радник, крайним іґнорантом. В Канаді існували і далі існують приватні школи, де вчать додатково попри анґлійську мову ще і т. зв. чужинецькі мови. Одначе це Канаді цілком не шкодить, а лиш приносить їй честь, бо саме тим вона виявляє свій справжній демократичний характер. То тільки націстівські режіми визнають одну упривілейовану народність, а інші вважають меншевартними. Те, що в Канаді трапились деякі надужиття в італійських, а може і німецьких приватних школах, в яких мали ширити фашистівські ідеї, не зміняє справи. У Канаді були і комуністичні школи. І то неконче з чужинецькою викладовою мовою, бо були і анґлійські, в яких вчили анґлійською мовою захоплюватись Леніном і Сталіном. Через те, що ті школи велися в нельояльнім для держави дусі, їх позамикано. Одначе більшість т. зв. чужинецьких шкіл ведеться в льояльнім для держави дусі. Це ті школи виховали тисячі молодих канадійців, що тепер боруться на фронті, про який згадує сам Мейтленд. Вони згодом повернуть як герої до Канади, а деякі не повернуть, бо полягли, чи поляжуть на полі слави в Европі чи деінде. Також не все зле, що приносять зо собою чужинці. Певно, що фашизм, націзм і комунізм не є нічого пожадоного для Канади чи для Америки взагалі. Та їх не принесли зо собою іміґранти, бо більшість з них прибула тут, себто до Канади тоді, коли в їхнім родиннім краю про згадані „ізми" ніхто і не чував. Новіші іміґранти, якщо прибули до Канади з країв, де став поширюватись націзм, фашизм і комунізм, то прибули саме як жертви згаданих „ізмів", переслідувані за те, що не годились з ними. Вони прибули до Канади, шукаючи тут охорони перед згаданими „ізмами", чи навіть рятуючи своє життя. Фашизм, націзм і комунізм поширювали в Канаді добре платні аґенти згаданих „ізмів". І то не лиш ті, що підступно прибули сюди як іміґранти, яких уряд повинен був не допустити, але і родимі канадійці, як француз Адріян Аркан і його деякі товариші, та всякі іміґранти, що є родом з Анґлії, отже британські горожани. Це відомі в Виннипеґу комуністи Рос Литерик, Форкін та їм подібні. Дійсні іміґранти, що прибули за море з наміром поселення, а яким уряд заручив уживання їхньої мови, видавання їхніх ґазет, чи приватне навчання їхньої мови, не принесли нічого злого, а лиш багато доброго. Ті їхні „чужинецькі впливи", яких так жахається посол Мейтленд, це є та тяжка, невсипуща праця, що піднесла Канаду, що з диких степів Манітоби, Саскачевану й Алберти зробила врожайні поля, що видають найліпшу в світі пшеницю, що побудувала трансканадійські залізниці, що на місці корчами порослих і повних багон околиць, побудувала такі гарні міста як Едмонтон, Саскатун, Йорктон тощо. „Чужинецькі впливи", це чудова українська музика, якою так дуже одушевлявся ляйтнант ґубернатор Манітоби сер Ейкинс, коли витав у Виннипеґу хор Кошиця, а котра тепер гомонить по степах західньої Канади, а навіть і в тій самій Британській Колюмбії, звідки послує посол Мейтленд.

На останку згадати треба ще про слова попереднього віцекороля Канади, лорда Твідсмюра, що говорив українцям в часі свого перебування в Фрейзервуд - Ґімлі, щоб не забували своєї народности, а тим самим і своєї „чужинецької" мови, бо як не будуть добрими українцями, то не будуть і добрими канадійцями. — Яка кольосальна ріжниця між тим, що говорив голова домінії, вчений, муж науки, анґлійський поет і письменник, а тим, що говорить дрібний політикан.

КАРАЮТЬ ЗА ПІДВИЩУВАННЯ ЦІН.

ПАРИЖ. — Франція під німецькою окупацією мусить поборювати безробіття, а також і спекуляцію. Одного промисловця покарано гривною в сумі 900,000 франків за вигоровані ціни на товари. Покарано за підвищування цін теж і двох других промисловців.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(98)

— Бачите, голубонько, — звернулася господиня до Обеременчихи, коли чоловік живий, то, як не настраждається в тій неволі бісурменській, як довго не поневіряється в ній, а всеж таки з Божою помічю дочекається тої радости, тої волі. Мій старий, колиб справді жив був, хібаб не вернувся так само?... Видима річ, що помер давно вже.

— Може ти, старче Божий, чув що про старого — в неволі, чи на волі? — запитала Обеременчиха.

— А як його?

— Що „як"?

— Призивають тобто?

— Похил Василь.

— Похил?... — замислився сліпець, пригадуючи. — Старий Похил?... Василь?... Ні, не пригадую такого... Чув про якогось братчика Пихила, як була нас визволено під Очаковом, то то, либонь, молодий і не Василь звався, а... дай Бог память... чи то Петром, чи Павлом... Щоправда, казали, ніби з Канева він... Страшенної, просто, кажуть, нелюдської сили був той молодий братчик: у бою сам усіх турків вилущив ломакою на каторзі...

— Ой, Божеж мій! — скрикнула Василиха радісно, — та цеж, мабуть, мій Павлусь!...

Орися зблідла й аж уперед подалася, втопивши очі в кобзаря.

— Так, так... тепер пригадую... — казав далі сліпець, — справді його Павлом звали... Похиленко Павло...

— Авжеж, він... Ну, та кажи вже, кажи, — нетерпеливилася Василиха, — бачив ти його?

Кобзар скорботно посміхнувся.

— Радніший би, паніматко, та не було чим бачити.

— Ото, Боже мій! я й забула... То може хоч чув, балакав із ним?

Сліпець журно схилив голову, й серце в матері й Орисі защеміло боляче лихим передчуттям, і радісна усмішка на виду зникла, тільки перелякані очі широко вдивлялися в сліпого гостя й чекале, чекали...

— Моліться за нього Богу, якщо то, паніматко, ваш син...

— Як то... молитись?... — не голосом, а шепотом ледве вимовила мати.

— Казали братчики, що, вбиваючи турків на бісурменській каторзі, не вгледів молодий лицар, як один із них за щось там заховався й звідти поцілив звитяжця в самісіньке серце. Впав і не крикнув... А як ховали, спускали в море чесного трупа його, то й я чув, як батько кошовий казав, що Січ і славне товариство втратили лицаря надзвичайного, що щаслива Україна, що має таких синів, щаслива й рідна мати, що породила його. Дай Боже, казав він, усім нам таку лицарську смерть...

Орися хитнулася, але надлюдським зусиллям волі втрималася на ногах, тільки поточилася назад до припічка, сперлася на нього й стояла нерухомо, біла, як крейда. Василиха сиділа на лаві, скамянівши, дивилася десь перед себе безпритомним поглядом і тільки ледве ворушила старечими устами, шепочучи: „Щаслива... рідна... мати... породила... його..." Приникла, пригноблена вісткою та Орисиним горем, і Обеременчиха: мовчала й з глибоким острахом дивилася то на одну, то на другу: чекала чогось страшного... „Боже мій, Боже! — думала, — хочби сльозами зійшло тяжке нагле горе..." Боялася словом порушити його.

А кобзар ніби не відчував, яке враження справило його оповідання: намацав коло себе на лаві свою кобзу й торкнувся гучних струн. Затремтіли, зарокотали, забреніли дзвінкі струни плачем, повним муки й глубокого горя людського. Назустріч їм із грудей сліпцевих ринув мягким оксамитовим потоком надхнений старцівський спів-псальма про святу Варвару, про її велику любов до Христа, про жорстокого, безмилосердного вітця її й про тяжкі, нестерпучі муки святої страдниці...

Розмякло, розтаоло заціпеніле страшним морозом горя Василишине серце; ніби назустріч йому, стрепенулося заніміле в безмежній розпуці Орисине серце: кинулася вона до нещасної матері, впала перед нею навколішки, заховала своє обличчя в її колінах і голосно заридала, здріґгаючи плечима. А зверху на її золоте як достигла пшениця, волосся в пишно заплетених косах, рясно канули гіркі сльози, й шерстка від роботи, але тепла від любови, матерня рука гладила дорогу голівку...

Проноза знав, що робив... Проноза заслужив і обіцяного капшука з червінцями й своє державо до смерти.

XXV.

Старий запорозький патріярх, Дмитро Гулий, обробившися в полі й на токах, зібрався до Києва для викону давньої своєї обітниці принести в офіру Господеві маєток свій і постригти чесну, неплямлену ганьбою, сиву чуприну лицарську в святім монастирі. Не сподобив Господь за якійсь молодечі гріхи вмерти славною лицарською смертю в чеснім бою, — да будеть воля Його! — треба на останці віку молитися, щоб Він, милосердний, сподобив умерти хоч у затишку святої обителі, далеко від спокус і суєти мирської.

Про свій недалекий відїзд сповістив нового власника своїх дібр, погнавши одного з хуторян, Прокопа, до Канева.

Та не вельми квапився осавула Денис. Знав він добре, що значить „скоро" в таких ділах, а крім того, мав деякі свої міркування щодо справ, зовсім іншого характеру.

З кобзарем Стахом Пронозою бачився в туюж таки неділю, коли сліпець із його напучування так безсердно кинув жінок лукавою, підступною брехнею в безодню горя й розпуки. Почув від нього докладно про все, що сталось, і задоволено посміхнувся. Павла було поховано. Першу половину задуму було виконано. Лишилася друга, тяжча й далеко складніша. Аби довести її до діла, треба зібрати докупи все: розум, хитрість, безличність, нахабство, знання душі людської й серця, а головно холодну кров і розважність.

Щоб байкий Проноза десь під чаркою не пробрехався й не попсував тим хитро-мудро заплетеного діла, Крига дав йому грошей, але звелів другогож таки дня, в понеділок, зникнути з Канева й нагадав йому, що хутір Гулого, а тепер його, Денисів, до послуг сліпому, і що булоб і для нього, сліпого, й для діла найкраще якби він не волочився по шляхах та по коршмах чи тих святкових торгах і відпустах монастирських, а подавсяб просто на хутір і жив би там тихо та мирно на повнім державі. Не дуже охоче пристав на це Проноза.

(Дальше буде).

В Злучених Державах гинуло в р. 1939 пересічно 89 осіб денно.

З ДНЯ

НАСЛІДКИ ВІЙНИ В БЕЛЬГІЇ.

Бельгійський уряд опублікував тепер обрахунки всіх тих матеріяльних втрат, які зазнала Бельгія впродовж своєї 18-дневної війни з німцями. На основі тих обрахунків виходить, що та коротка війна знищила в Бельгії цілковито десять тисяч домів. Поверх 24,000 домів поважно ушкодила, а 116,000 легко. Лиш одна пята з 2,500 бельгійських міст вийшли з цеї війни ціло. Деякі міста майже зрівнані з землею. Знищено при тім 352 фабрик.

На відбудову державних будинків, шляхів, мостів, телеграфів і т. п. держава призначила тепер 13 білйонів франків. Решту ушкоджених будинків і фабрик мусять направляти цивільні люди своїм коштом. Та люди не падають духом. Навпаки, вже взялись за відбудову. Сотки тисяч людей працює. Нема безробіття.

ЦИНІЧНІ ВИСНОВКИ.

Факт, що нині люди Бельгії не дармують, а цілою парою працюють над відбудовою краю насуває цинічні висновки: невже війна є найкращим засобом розвязки безробіття? Хай Европа так далі поступає, а цілком певно „розвяже" не лиш питання безробіття, але й питання перенаселення.

Коли зникнуть міста і фабрики, пропаде половина европейського населення — люди дістануть нагоду будувати нові міста, нові фабрики. А понадусе — не будуть душитись з браку територій і життєвих просторів.

Ніде правди діти, найосновнішою причиною всіх політичних перемін в Европі, творення ріжних тоталітарних і диктаторських устроїв, а опісля війни, є ніщо інше, тільки перенаселення. Поодинокі народи відчували, що занадто їх збилось на одній території. Треба десь посуватись. Але посуватись нема де, бо інші народи сидять на пограниччі, і вони теж мають перенаселення та хотілиб собі кудись поширитись. Отож, щоб посунути когось з його місця і собі придбати його території, народи почали зброїтись. Наперед морально, далі політично, скупчуючи всю збірну силу народу в руках одного диктатора, а вкінці мілітарно. Вислідом тих зброєнь є теперішня війна.

ІНША РОЗВЯЗКА.

Загосподарювання при помочі модерної техніки викликало безробіття. А приріст населення і уліпшення медицини довело до перенаселення Европи. Довгий час Европа борикалась з тими двома питаннями, вагаючись між двома можливими розвязками: зменшувати уродини штучно, або накликувати до ще більшого приросту, щоб опісля розправитись збройно з іншою расою; контролювати розріст техніки і впроваджувати безнаціональний, гуманітарний соціялізм, який на перше місце ставить добро одиниці, або розбудовувати свою мілітарну техніку та впроваджувати національний соціялізм, який на перше місце ставить добро нації?

РОЗВЯЗКА КРОВИ.

Верх взяла друга розвязка і Европа занурилась в крові. Тепер при помочи куль, бомб, ґазів і пошестей вона зменшатиме своє населення. Також при помочи вибухових матеріялів розвязуватиме питання безробіття. Вона оберне все в руїни, а опісля аж пахнути буде, так схочеться людям працювати. Тай буде над чим.

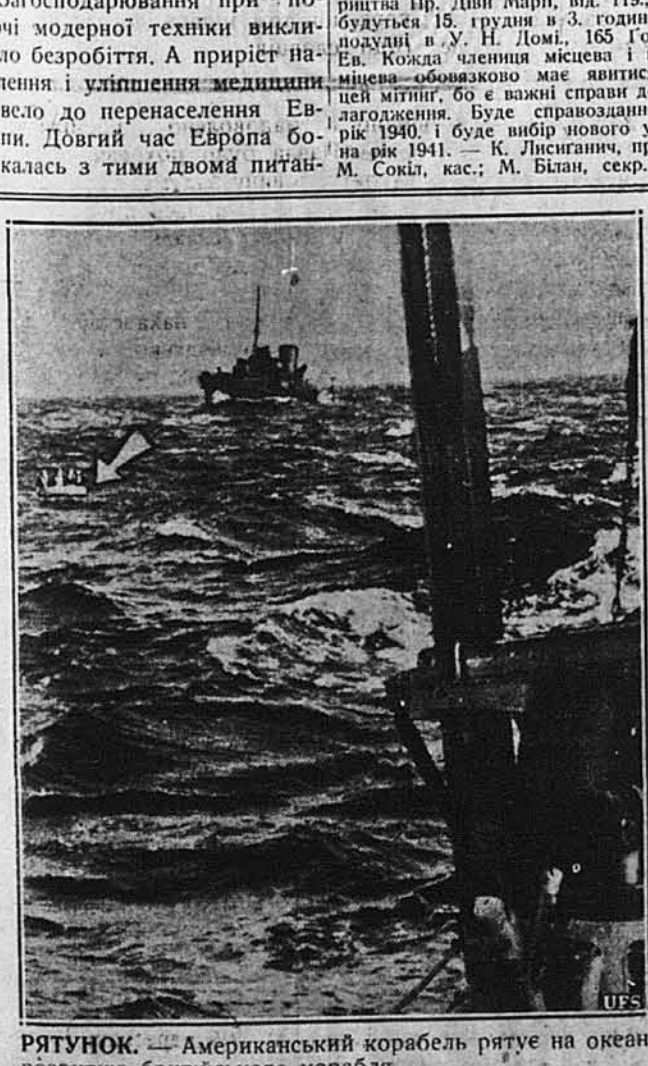
Нас лякають руїни домів з европейських столиць. Але коли візьмемо під увагу, що десятки міліонів людей в Европі в хвостах вистоювало під ріжними фабриками, щоб хтось приняв їх на працю, то не будемо тим дуже журитись. Серед модерного безробіття людська праця, а з нею вартість одиниці, цілком впала. Скільки то міліонів людей бажало обернути енергію своїх мязів і свого мозку на користь якусь ціль, але їх відтручувано, навіть висміювано. А ті, що працювали, мали те прикре внутрішнє почуття, що колиб вмерли, ніхто за ними не жалував би, ніхто не відчував би їх втрати. Бо ще за життя на їх місце було кількох готових перебрати їх працю. Щобільше, ті їх наслідники потайки навіть очікували їх смерти. Серед таких відносин людина відчуває свою непотрібність. Її обіває моральне огірчення.

Щойно коли добре переріжуть себе европейці, понищать свої міста та села, зачнуть нове життя, на старих засадах...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕНТРАЛІЯ, ПА. — Річні збори Бр. св. Йоана, від. 426., відбудуться 15. грудня по Службі Божій в церковній гали. Обовязком кожного члена явитись на зборах, бо будуть всілякі справи до полагодження і вибір урядників на 1941. рік. — За уряд: В. Лях, предс.; І. Височанський, кас.; Й. Сидор, секр. фін.

КЕМБЕЛ, О. — Річні збори Сестрицтва Нр. Діви Марії, від. 119., відбудуться 15. грудня в 3. годині пополудні в У. Н. Домі., 165 Ґордон Ев. Кожда члениця місцева і позамісцева обовязково має явитися на цей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Буде справоздання за рік 1940. і буде вибір нового уряду на рік 1941. — К. Лисиґанич, предс.; М. Сокіл, кас.; М. Білан, секр.

РЯТУНОК. — Американський корабель рятує на океані розбитків британського корабля.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМ

За несповна пять літ федеральний уряд завів електрику для шість міліонів фармерського населення.

Керасинові лямпи, котрі до недавна освічували девятьдесять відсотків фармерських домів в Америці, скоро зникають. І це тому, що федеральний уряд, згідно зо своєю програмою, переводить електрифікацію фарм. Департамент хліборобства Злучених Держав подає до відома таке звідомлення:

Сьогодні, після близько пять років від часу ухвалення закона про електрифікацію фарм і введення в життя краєвої фармерської програми, на кожні чотири фармерські хати одна має електрику. А з кінцем цього року, приблизно 6,000,000 фармерського населення матиме електрику до своїх услуг, що являється вислідом старань уряду.

Для збільшення вжитку електрики в сільських округах з десять до 25 відсотків на протязі несповна пять років, збудовано поверх 700 льокальних систем, вставлено 250,000 миль електричних дротів і поборено всі ті леґальні та фізичні перепони, які були пороблені приватними підприємцями на шляху до електрифікації.

Враз з нафтовими лямпами пішли в забуття радіові батерії. Фармері покупили собі нові радіові апарати крім електричних холодилень і машин до прання, прасовання, жарення і доєння корів. Колись фармерка мусіла здалека доносити з криниці воду для хатнього вжитку, а тепер при помочі електрики вставлено водотяги по кухнях.

На думку фармера Америка з високим життєвим рівнем, була мало розвинена ще 1930 року. В найбагатшій країні світу з великими покладами природних багатств і водної сили, фармерські округи були тільки на десять відсотків електрифіковані, коли в інших краях електрифікація була багато краща. Наприклад у провінції Онтеріо, Канаді, електрифікація була на 20 відсотків; в Норвеґії 35; Швеції 65; Данії 85; Німеччині й Японії 90; Франції 90 до 96, а Голяндії на сто відсотків.

Департамент аґрикультури доносить, що тому десять років нічого не діяно у справі електрифікації американських фарм. Це діло майже вповні спочивало в руках приватних підприємців. На протязі чотирьох років перед 1936 р. електрифікація збільшилася усього на один відсоток.

Причина цього по словам самих компаній, проста: для них це діло як слід не оплачувалось. Вони заявляють, що фармерські округи не були цілковито занехані; але все їх відкладувано на пізніше. В одній статті бюлетеню Інституту Едисона за рік 1935 висловлено думку, що електрифікація фарм остане „не-економічною справою ще на довгі роки". Знову власники компаній заявляли, що буцімто самі фармері не бажають собі електрифікації, бо, або не хотять, або не всилі за це платити, а домагались цього тільки самозванчі одиниці.

Ухвалення закона з 1935 року про електрифікацію села спричинило основну зміну. Тепер фармері можуть організувати електричні кооперативи, не обчислені на зиски. Досвід показує, що вони цього бажають. Після того закона ґрупи фармерів можуть позичати від уряду гроші на такі будови. І вони з того користають. Тому, що електрику заведено не для зиску, але вжитку, то теж обмежено всякі кошта. В деяких випадках будівельну працю виконано за половину компанічних цін. Позатим, як самі компанії признають, працю виконано дуже добре.

Розуміється, що ця акція федерального уряду в цілім успішного заведення електрики на фарми, стрінулась з опозицією зо сторони приватних компаній. Однак, як заявляє К. Р. Вікард, секретар хліборобства, більшість з них вже погодилась з тим фактом, коли деякі ще дальше примінюють до справи обструктивну тактику.

Програма електрифікації скоро поширюється, як заявляє секретар Вікард, і приносить довго ожидану полекшу для фармерських родин. Це теж удосконалює продукцію фарм і уможливлює поширення індустрії охорони краю, через заведення елекричних заводів по ширших округах.

- Загальна Рада — ФЛІС.

ЧИ Є МОЖЛИВА В НІМЕЧЧИНІ РЕВОЛЮЦІЯ?

На ту тему пишеться в книжці п. н. „Завтрішня Німеччина". Її написав Отто Штрасер, що каже про себе, що він є один з тих, що спочатку вірили, що націзм принесе Німеччині спасення. Разом зо своїм братом Ґриґором він відгравав дуже визначну ролю в націстівській партії, а потім був змушений втікати до Праги, а пізніше до Франції, де написав згадану вище книжку.

Отже Штрасер тої думки, що в Німеччині є можлива революція. Але під певними умовами, які мусять здійснитись. В першу чергу Німеччина мусить зазнати якусь поважнішу мілітарну невдачу, щоб, як каже Штрасер, могла зникнути з чола Гітлєра авреоля переможця. Далі, німецький нарід мусить набрати переконання, що Велика Британія з аліянтами перевищає Німеччину мілітарно. Тоді доперва зійде німцям, каже Штрасер, полуда з очей, мозку і серця. Революція може начатись в Німеччині тільки тоді, коли пошириться загальне невдоволення серед широких мас. Далі, коли знайдеться серед націстів бодай меншість, що буде готова у відповідну пору розпочати повстання. А вкінці в самій націстівській партії мусить наступити заник дисципліни і рішучости, а це станеться, коли зачне хитатись певність про перемогу. До цього ще треба, щоб і та більшість, що спочатку буде сидіти тихо, симпатизувала з цілями тих, що піднімуть повстання. Штрасер переконаний, що вже є умовини до революції, хоч революційний рух ще не є дозрілий до того, щоб отверто виступити. Він теж не вірить, щоб большевики могли в тій революції відіграти якусь ролю і це вважає позитивним явищем. Революцію будуть піднімати на думку Шрасера німецькі соціялісти, „Чорний Фронт" (ґрупа, якої Штрасер був головою, коли був у Празі, а яка мала на цілі повалення Гітлера), а також військова ґрупа, але не та, що є в генеральнім штабі, а тільки офіцири „середнього ступня". Якщо всі ті ґрупи зможуть порозумітись, то вони стануть основою протинацістівської революції. А Отто Доглес, дослідник націзму, заповідає, що якщо станеться те, що каже Штрасер, то той останній стане провідником цеї революції.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

КАНАДІЄЦЬ ПРО РОСІЙСЬКИХ СЕКТАНТІВ

В той самий час духоборами, як узагалі російськими протестантами, стали цікавитися релігійні орг. поза границею Росії, головно англійські й американські квейкри. При кінці першої половини 19. віку появилися перші книжки про духоборів: німця фон Гаксгавзена й англійця Ейлмера Мода. Першого з них запросив цар Микола Перший, щоби розслідив духоборів, бо царський уряд рішив знову виселити духоборів, цим разом з Таврії на Кавказ. Це й справді сталося в середині 19. віку.

Пятнацять літ після примусового виходу на Кавказ духобори сиділи двома великими оселями, що були добре загосподаровані й мали загальне поважання серед сусідів, татар, турків і інших номадів. Вони признавали Петра Калмикова своїм „Христом", себто духовим провідником. Вони зносили покірно його наглі вибухи люти, його забаганки й диктаторські нахили. Лише його жінка, що колись славилася найбільшою красавицею, не піддавалася йому навіть, як він її побивав. Як він умирав у 28. році життя, її спиталися, кого він іменує своїм наступником, він сказав: „Я лишаю вас на неї".

Через 13 літ Люкерія правила духоборами, як неподільна цариця, все хитро вимонаючи конфлікти з російським царатом. Аж коли вона приказала Петрові Верігінові, молодому духоборові з дуже багатої родини, розвестися зо своєю жінкою, бо вона хотіла його для себе, прийшло між духоборами до підшептів і сварок. По її смерти прийшло навіть до розколу між духоборами: одні признавали своїм провідником Верігіна, інші Зубкова й Губанова.

Великий російський письменник Лев Толстой добачив у духоборах людей, які переводять у життя його ідеї, а його вплив мали для них велике значіння, як вони попали в конфлікт з царським губернатором на Кавказі через те, що покликані до армії, вони спалили рушниці. Під впливом писань Толстого зацікавилися духоборами й чужинці, протестанти, лібералі, які ідеалізували життя й правління духоборських кольоній, тоді як і це життя й правління часто були далеко від ідеальних. Толстой навіть написав про духоборів брошуру під наголовком: „Мучення Християн у Росії". Ці писання були немовби видимим виявом факту, що між царським урядом і духоборами назрівало велике напруження. Як вихід для нього піддано думку вивезти духоборів з Росії за границю.

Справу трактовано дуже довго. Були ріжні пропозиції: одні хотіли післати їх до Анґлії, інші до Америки. Остаточно частину їх вивезено на острів Кипр на східній частині Середземного моря. Потім велику частину їх перевезено до Канади.

Були при тому очевидно предовженні переговори з урядом, перевозовими підприємствами, банками, ріжними церковними організаціями, що помагали духоборам. Бували при перевозі всякі важкі переходи, бо духобори з моря давніше нічого не мали. Бували й епізоди, дещо комічні.

Наприклад, один земельний агент, агітуючи духоборів до Канади, сказав їм, що в Канаді така земля добра, що там каменя нема. Як духобори про це почули, вони зажурилися: Щож вони будуть робити в Канаді без каміння? І коли вони рішилися імігрувати до Канади, вони рішилися взяти зо собою й каміння. Везли його в окутих залізом куфрах, у бочках. Коли ж приїхали до берегів Канади, побачили всюди каміння подостатком. Стали з корабля скидати своє каміння. Сказав тоді один моряк, що корабель потім виринув з води на цілу стопу.

Було теж немало цікавих сцен при висиданні духоборів на канадійський беріг. Ріжні канадійські звичаї й обичаї вражали духоборів як нехристіянські, а канадійці, немовби відвдячуючися духоборам, питалися, дивлячися на їх дивачні одіння й на їх довжезні бороди: „Чи вони християни?"

(Докінчення буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕҐІНАВ, МІШ. — Річний мітинґ Тов. Укр. Клюб, від. 309., відбудеться в 1. годині пополудні в неділю, 15. грудня в хаті Ів. Кінаша, 3518 Доґлес Стр. На порядку нарад: річне справоздання уряду і вибір нового уряду на слідуючий рік. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., урядник $1.00. — Ева Кінаш, предс.; Александер Варян, секретар.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 15. грудня в годині 1. пополудні в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — Ольга Олевець, предс.; Розалія Сидорик, кас.; Іванка Подола, секр.

ҐЕРИ, ІНД. — Річні збори віл. 100., відбудуться в неділю, 15. грудня, в 2. годині пополудні в Інтернешенал Інститут, 15-та і Медісон ул. На порядку нарад справоздання за цілий рік, вибір нового уряду на 1941. рік, і много інших важних справ. Обовязком кождого члена є прийти хоч раз на рік. Довгуючі члени мусять вирівнати свої довги. Ті, котрі не можуть прибути через якусь важну причину, повинні свої вкладки заслати до секретаря перед зборами. — За уряд: Стефан Стесик, предс.; А. Мебок, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. — Річні збори Тов. Зап. Січи, від. 385., відбудуться в неділю, 15. грудня, в годині 2. пополудні в церковній гали 6. Ав. і Універсіти. Буде справоздання й вибір уряду на 1941. рік. Будесь приниматі нових членів. Вступ вільний. Довгуючі повинні явитись. — Й. Греськів, предс.; К. Сокіл, кас.; О. Козак секр.

НОРАНДА РОВАН, КВЕБЕК. —Річні збори від. 443., відбудуться 15. грудня в 2. годині пополудні. Буде вибір нового заряду на 1941. рік і звіт з діяльности відділу Присутність членів обовязкова. Симпатиків радо витаємо в власній домівці. — За заряд: Андрій Гренюх, рек. секретар.

Михайло Байвбронський.

ОПРИШКИ

(У НАРОДНІЙ ПІСНІ)

III.

На цілому Бескиді із опришківських найбільше відомою є пісня про вдову. Раз у пісні це вдова попадя, а в інших варіянтах це тільки вдова Романиха або Василиха.

Зміст цієї пісні (з Гуцульщини) такий:

Живе вдова із девяти синами та одною донечкою Анничкою.

Ледви сини дома зросли,
зобралися: в розбій пішли

Анничкуж віддала вдова за крамаря. Крамар в селі не захотів жити, збудував собі корчму далеко у лісі, там осів і розбогатів.

На його корчму напали розбійники, вбили його і крамарятко, а крамариху зі собою повели:

Ідуть нічку, ідуть другу,
а на трету лягли спати,
й крамарову зневажати.

Рано слово по слові: — крамарова це рідна їх сестра... Гріх! Непростимий! Урадили: хто із нас ріку перепливе, тому, видно, Бог гріха простить. Вісім братів втопилися, а лише девятий, наймолодший, що цілу ніч вартував, ріку переплив...

Є і колядка з Бойківщини, що оспівує такуж пригоду. Зложена вона, як звичайно колядки, у пятискладовому ритмі, зі співом та приспівом:

(Заспів):
Ей, у по-па-ді,
у Ле-вищь-кої...

(Приспів):
Зле в ней, гей, зле в ней
і в до-мі еї.

Дальша дія, як у попередній пісні. Закінченя інше: Бойки, у цій колядці післали поповичів не топитися, а до монастиря гріх покутувати.

Дуже цікавою відміною пісні про вдовиних синів є лемківська пісня із пряшівської области (по той бік Бескиду).

В селі Угелі живе бідна вдова-попадя із дванайцятьми синами і одною донею.

Сини відросли, в опришки пішли.
А доня мала та стадо пасла.
Пасло дівча, пасло, й стадо потратило,
шукаючи ішла й сама й сама заблудила.

Іде і плаче-голосить. Її голос почули опришки. Обступили її і рада в раду: що з нею робити. Наймолодший брат повідат:

„Ей, повідж ти, повідж:
откале ти родом?"
„Там, в Угелі жие моя мамка, вдова"...

Аж тоді опришки пізнали дівчину.

„Сестро наша, сестро, покаж нам фартушок.
няй ти обсипеме талярами брушок".

У Лемків, як бачимо, щасливий конець цієї пісні.

Інша лемківська пісня говорить про Янчика-розбійника, про смерть його жінки і про його дитину. Дитина плаче й плаче, а Янчик втихомирити її не може:

Взяв він його за ручейку
й вивів його до лісойка.
Справив йому колисойку
з яковорового деревойка.
Буде вітрец подувати,
буде синок так думати,
же колише його мати.
Буде дожджик покрапляти,
буде синок так думати,
же го купат рідна мати:

Пісня ця широко розповсюднена не тільки серед нашого народу а і серед усіх словян.

IV.

Ще занотуємо колядку про опришків:

Ішов Юренько та на Угроньки.
Ой рано, рано, та на Угроньки.
Перейшли його три розбійнички.
„Біг, помагай Біг, три розбійнички!"
„Бодай здоровий, білий молодче!"

Питають його про усю його родину, а він їм каже:

„В мене матенька: ясне соненько.
В мене батенько: та ясен місяць.
В мене братейчик: гострий топорчик"...

Тут згадаю ще за подібну до цієї, іншу, вчаснійшу колядку, з часів Хмельницького в Галичині:

Їхав Павлечко через полечко.
Зустріло його сімсот козаків.

Питають про родину його, а він їм відповідає:

„В мене батенько, ясен місяченько,
а матінонька: ясна зіронька, —
в мене братенько — ворон-кониченько, —
в мене сестриця — в Дністрі водиця, —
в мене миленька — гостра шабелька".

(На Покутті галицько-буковинському є чимало колядок, що оспівують теж і облогу Львова козаками).

Інша колядка розказує про стрічу опришків із дівчиною. Дають їй загадку, а вона їм відповідає:

„Та, камінь росте без коріненька, —
папороть цвіте та без цвітонька,
а серце горить без полуміння."

Із Гуцульщини маємо цікаву пісню про опришка Марисюка. Втік він із станиславівської тюрми і пустився іти в Молдавію. По дорозі задержався в Путилові, бо дуже йому сподобалися тамошні молодиці. Це його і згубило: чесні ґазди не могли знести мягкого серця своїх жінок, зловили його і віддали до тюрми.

Про Марисюка є й інша пісня, та тут вона не так про нього, як про Марусю-Камяную душу. Інший варіянт цієї пісні оспівує Марусю, що пішла за опришком, на голод і холод.

Із Закарпаття маємо пісню про опришка Насієнька. Не встерігся й ймили його мадяри. Насійчиха просить-благає помилування, та даремне.

„Стереглам тя, Насієньку від вогня, від води,
не моглам тя устеречи від сеї пригоди".

Опришки мусіли бути дуже уважні та чуйні. Про неуважних таке пісня говорить:

„Небогато леґінки гуляли-гуляли,
а за ними молодими, ровти ізбивали.
А то ровта, тота ровта волоського пана,
ой як пішли тай зловили леґіня Івана.
„Колись хотів леґінику ще на світі жити,
Не йти було та до корчми горілочку пити!"

Коротких співанок-коломийок про опришків багато. Наведемо декотрі:

Пішов любко у опришки на штири неділі,
чей принесе своїй жінці сороківці білі.

Ой кувала зазуленька на високім горбі,
вже вернувся мій миленький, та порожнїо в торбі.

(В опришки йшли не тільки парубки, а й статочні ґазди, бо опришком бути було кождому за честь).

Неодна жінка й неодна дівчина журилися своїм опришком:

Коломию запалили, Коломия горит,
тож то мене за миленьким головонька болит.

„Ба, що же ти, дівчинонько думала-гадала,
та, як тая Коломия горіла-палала?"

„Я гадала мій миленький гасити-гасити,
та не могла я що найти, щоб воду носити".

Не в голові було у неї гасити, а журилася, щоби що злого не сталося із її милим.

Було піде леґінь в опришки, то його дівчина собі співає:

„Закувала зазуленька на жовтім пісочку,
а хтож мому леґіневі випере сорочку?"

Ой, виперуть дощі-зливи, ой, виперуть тучі,
а я може й посивію та на него ждучи...

Розмова:

Ой, Маріє, Марієчко, імя твое любе!,
а хто твоє біле личко цулувати буде"

„Мене буде цулувати той хлопец-молодец,
в одній руці пістолятко а в другій топорец."

Опришків здебільша годували довірливі люде, а ввесь народ скривав їх від небезпеки і допомагав чим міг.

Шутлива пісонька таке кажі:

Грають скрипки, грають дудки, фльояри тисові,
одна любка в Криворівни, друга в Ясенові.

А у тої в Криворівни, корови та вівці,
а у тої, в Ясенові, сипані топірці.

Ой, вийду я на царинку, тай стану, тай стану,
одна любка несе книші, а друга сметану.

А я книші поза ремінь а сметану випю,
одну любку я обійму а на другу клінну.

Колиж було опришок зголоднів, а це нераз бувало, то співав собі:

Зазуленька мені кует межи корчиками,
не так бано ми за любков, йик за колачами.

Між піснями про опришків подибується кілька замітніших про Мирона Штолу, званого також Штолюком, Уштилюком, Мироном, Миронюком. Мирон Штола був побратимом Олекси Довбуша і своєю відвагою та своїм героїзмом здобув собі на Верховині одно із найкращих імен.

В одній із пісень про нього говориться:

Пішов Штолюк із Мироном й панів воювали,
топірці їм нароблені із самої стали.
Топірці їм нароблені із самої бляхи,
пішов Штолюк із Мироном воювати ляхи.

У той час на Веховині найбільшим катом гуцулів був пан Гердлічка. У своїх льохах мучив леґінів до смерти. У його руки попав і Мирон. Півтора року його мучили, а відтак повісили. Так воно було, та в пісні говориться ось так:

Ой, утікав Штолюк годний тай зашумів листом,
та не сам він туди втікав, а із товариством.
Кілько то є у Штилюка того товариства?:
Кілько в лісі у дуброві, букового листа.

Народна намять шанує ось тих опришків-героїв. У народа вони непоборимі, гідні наслідування і найкращої памяти.

Опришки перебуваючи на малому клаптикові української землі, окружені Польщею, Молдавією та Мадярщиною, не могли ширше розвинути своєї діяльности. Зродилися вони як протест проти поневолення з гарячої любови до волі і справедливости. І такими назагал представляє їх український нарід у своїх піснях. Для нього це:

Годні леґіні, витязейки барз славнейкі!

(Матеріялом до цієї статті послужили збірники народних пісень Філярети і Івана Колесси, Якова Головацького, Володимира Шухевича, Володимира Гнатюка, Климентія Квітки, Роздольського-Людкевича, мої власні записки, Історія України М. Грушевського і Миколи Голубця. — М. Г.).

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІЧ. — Місячні збори від. 292., відбудуться в неділю, 15. грудня, в годині 2. пополудні в гали У. Н. Дому при Мартин. Тому, що це останний місяць в році і всюда робиться обрахунки з цілого року, так і нам тра це зробити. Тож проситься, щоб хоч раз в році усі прийшли і поплатили свої вкладки начас, бо книжки мусять бути замкнені перед 25. З огляду на Головну Канцелярію не лишайте довгу на слідуючий рік. Хто ще не заплатив за тикети, хай заплатить безпроволочно, щоб мож дати справоздання. Всі ми любимо і чуємося щасливі й веселі, як зобачимо в часописи своє імя, як про нас щось доброго написане. Саме в тім місяци десь при кінци Головна Канцелярія, себто Батько-Союз, буде проголошувати ймена тих членів, котрі в передконвенційнім році приєднали хотьби тільки 6 місачну дитинку. Апу, панове союзовці з 292 відділу, зробім при кінци року редакторови збитки, щоб мусів видавати до часописи додаток а той додаток мав би бути заваленний іменами членів працівників 292 відділу. Я вірю, що, якби тільки хотіли, то бігме, може бути і то дуже легко й простенько. От йде „Крісмус". Многі купують дітям презенти, видають масу гроша на ріжні „джонки", а то всьо за пару день опиниться — знаєте де. Чи не ліпше було би, якби за ті гроші взяти палісу в Союзі і дати як презент? Будете мати забезпечення, а дійшла дитина до повноліття і тоді може той „крісмус презент" використати будь на укінчення висшої освіти, будь на щось кориснійше, і буде споминати чи то батька чи діда, як казав Шевченко, не злим, тихим словом.—Іван Форись, предс.; Ілія Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

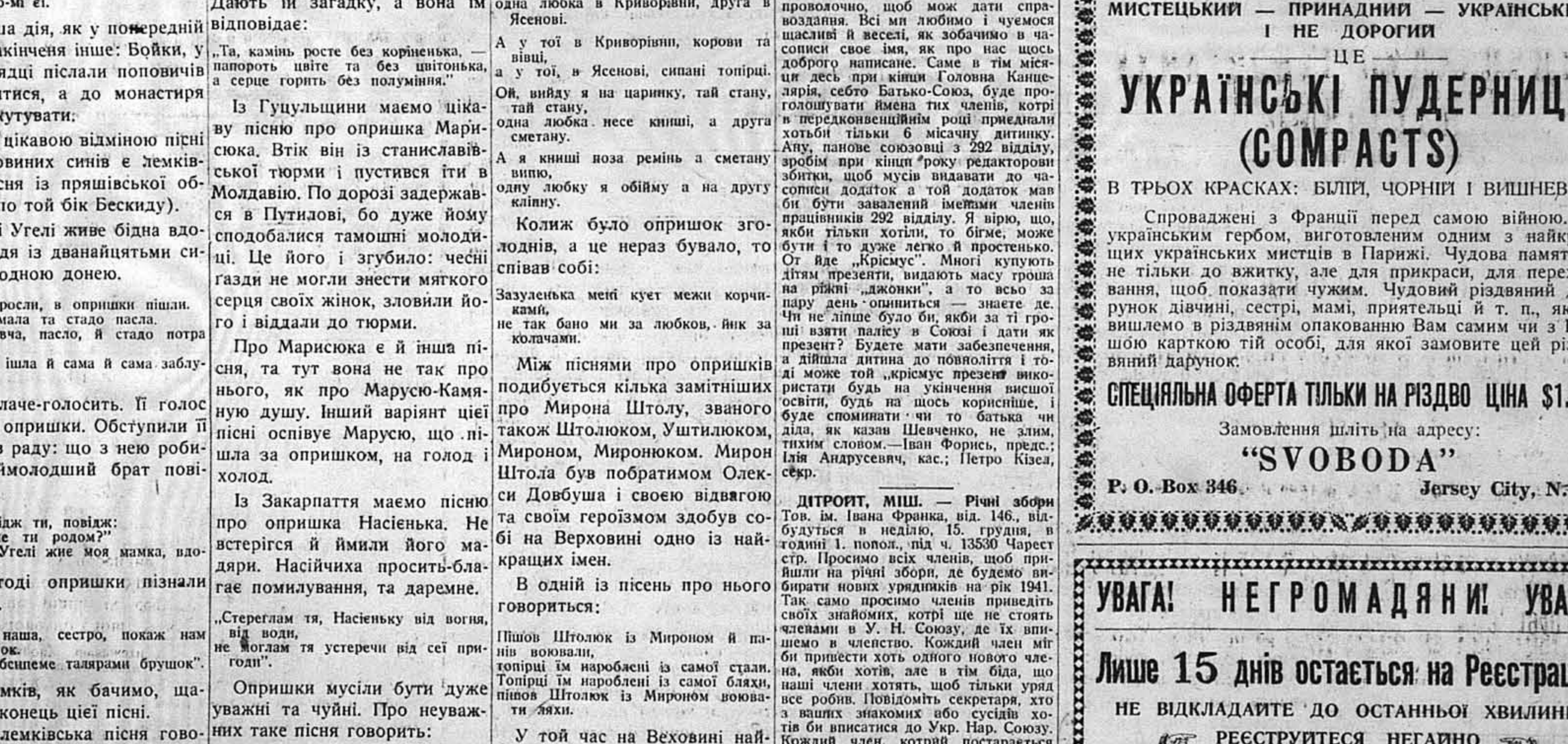
ДІТРОЙТ, МІШ. — **Річні збори** Тов. ім. Івана Франка, від. 146., відбудуться в неділю, 15. грудня, в годині 1. попол., під ч. 13530 Чарест стр. Просимо всіх членів, щоб прийшли на річні збори, де будемо вибирати нових урядників на рік 1941. Так само просимо членів приведіть своїх знайомих, котрі ще не стоять членами в У. Н. Союзу, де їх впишемо в членство. Кождий член міг би привести хоть одного нового члена, якби хотів, але в тім біда, що наші члени хотять, щоб тільки уряд все робив. Повідомiть секретаря, хто з ваших знакомих або сусідів хотів би вписатися до Укр. Нар. Союзу. Кождий член, котрий постарається за нового члена отримає нагороду від У. Н. Союзу. — за Тов. уряд: М. Головчак, предс.; Т. Солодкий, кас.; Д. Ферлей і П. Андрушків, секретарі.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — **Річні збори** Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться 12. грудня 1940. р. в Народнім Домі, 831 Джозиф Евню, в год. 8. вечір. Проситься усіх членів прибути на ці збори. Буде вибір урядників на рік 1941. Пригадується тим членам, котрі винують більшу суму до товариської каси, щоб кождий старався сплатити з кінцем року. П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ. — **Річні збори** Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 111., відбудуться 15. грудня в 2. годині зполудня в домі під ч. 630 Виліамсон Ев. Проситься всіх членів прийти на час, бо буде справоздання урядників з цілого року, як також вибір нового уряду на рік 1941. і інші справи. — За уряд товариства: І. Гуцул, голова; І. Федак, скарбник; О. Вернадий, секретар.

ГАМТРАМК, МІШ. — **Річні збори** Тов. Згода, відбудуться в неділю, 15. грудня 1940., в 1:30 пополудні в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ. Обовязком всіх членів прийти на означений час. На зборах буде буде вибір нового уряду на 1941. рік. Проситься молодих членів, а особливо „бейзбол плейерс", щоби взяли на себе якусь відвічальність в 1941 році при уряді і навчились, як вести. Пригадується довгуючим членам вирітнати свій довг. — Йосафат Приходко, секр. рекордовий.

ТАРЗАН, ч. 175. Глузування зо смерти.

Глумливий, повний життя сміх вирвався з уст дівчини з нетрів, в хвилі, коли лев кинувся до неї, щоб її розірвати.

Розмріяними повільними рухами вона взяла в одну руку лук, а другою почала добувати стрілу з сагайдака.

Тарзан придивлявся цьому і дивувався, чому вона не поспішала. Чи це якась безумна, що грається зо своєю долею? — думав він.

Тепер в неї залишилось часу лиш для одного вистрілу до льва, Колиб вона не влучила його смертельно, то...